

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА

Кафедра історії України та спеціальних історичних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор
(Майя НІКОЛАЄВА)

» _____ 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ ТОРГІВЛІ В УКРАЇНІ ІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТ.

Рівень вищої освіти: Другий (магістерський)

Галузь знань: 03 Гуманітарні науки

Спеціальність: 032 Історія та археологія

Освітньо-професійна програма: Історія та археологія

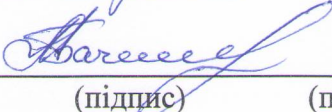
ОНУ
2024

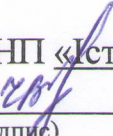
Робоча програма навчальної дисципліни «Історія торгівлі в Україні IX – початку XX ст.». Одеса: ОНУ, 2024. 13 с.

Розробник: Гончарук Тарас Григорович, доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії України та спеціальних історичних дисциплін

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри історії України та спеціальних історичних дисциплін

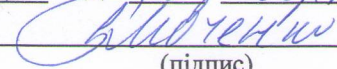
Протокол № 1 від "29" серпня 2024 р.

Завідувач кафедру (Олена БАЧИНСЬКА)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Погоджено із гарантом ОПІ/ОНП «Історія та археологія»
 (Вадим ЧЕПЖЕНКО)
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Схвалено навчально-методичною комісією факультету історії та філософії

Протокол № 1 від "30" серпня 2024 р.

Голова НМК (Галина ЛЕВЧЕНКО)
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № _____ від "   " _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____ (_____)
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № _____ від "   " _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____ (_____)
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	<i>заочна форма навчання</i>
Загальна кількість: кредитів – 3 Всього годин – 90 змістових модулів – 2	Галузь знань	Вибіркова	
		<i>Рік підготовки:</i>	
		1	1
		<i>Семестр</i>	
		2-й	2-й
		<i>Лекції</i>	
		20	6
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		10	4
		<i>Лабораторні</i>	
		-	-
		<i>Самостійна робота</i>	
		60	80
	Вид контролю: залік		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою курсу є надання студентам-магістрам більш глибоких знань з історії торгівлі України Середньовіччя та Нової доби у порівнянні з тими, що були ними отримані під час попереднього навчання на історичному факультеті. Вивчення історії торгівлі дозволить краще усвідомити взаємовплив цієї галузі господарства на інших аспектів економічного, політичного та культурного життя України. Історія торгівлі дозволить студентам розглянути місце України в міжнародному розподілі праці в різні періоди та за різних соціально-економічних та політичних умов й таким чином, краще усвідомити місце історії нашої Батьківщини в загальноєвропейській та загальносвітовій історії.

Завдання навчальної дисципліни: вивчити опубліковані джерела за темою спецкурсу; опрацювати основну наукову та науково-популярну літературу; дослідити особливості історії торгівлі України в різні періоди як в умовах існування власної державності (України-Русі та Козацької держави), так і в бездержавні періоди; з'ясувати окремі аспекти пов'язані з історією торгівлі, що не розглядалися студентами у загальному курсі історії України; детально розглянути у зв'язку з історією торгівлі такі пов'язані з нею галузі, як історія розвитку шляхів сполучення, історія грошового обігу та історія кредитно-банківської системи в Україні; простежити відбиття питань функціонування та ролі торгівлі в пам'ятках економічної думки України Середньовіччя та Нової доби.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

загальних: ЗК05. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності). ЗК09. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

спеціальних: СК02. Здатність здійснювати історичні й археологічні дослідження з визначеної тематики, в тому числі використовуючи методологічний інструментарій інших гуманітарних і соціальних наук. СК05. Здатність розробляти і реалізовувати наукові та прикладні проекти у сфері історії, археології та/або дотичні до них міждисциплінарні проекти. СК06. Здатність здійснювати експертний аналіз в предметній області. СК11. Здатність використовувати набуті знання в ході професійної діяльності та експертного консультування з актуальних проблем історії та археології, міжкультурної комунікації, архівної, музейної та пам'яткоохоронної діяльності, в тому числі з урахуванням регіональної специфіки.

Програмні результати навчання:

ПР03. Розробляти й реалізовувати історичні та міждисциплінарні проекти з урахуванням сучасних методологічних підходів.

ПР05. Планувати і виконувати наукові дослідження у сфері історії та археології, висувати та перевіряти гіпотези, обирати методи дослідження, аналізувати результати, обґрунтовувати висновки.

ПР07. Зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з питань історії та/або археології до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.

ПР08. Розширювати актуалізовану джерельну базу за рахунок введення до наукового обігу архівних джерел, опрацювання фондів музеїв, участі у наукових й археологічних експедиціях тощо.

ПР10. Здійснювати професійну діяльність та експертне консультування з актуальних проблем історії та археології, міжкультурної комунікації, архівної, музейної та пам'яткоохоронної діяльності, в тому числі з урахуванням регіональної специфіки.

ПР11. Актуалізувати набуті знання, вміння та навички під час професійної комунікації з представниками інших наук, а також з представниками органів державної влади, місцевого самоврядування та засобів масової інформації, в тому числі з урахуванням регіональної специфіки.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- необхідний комплекс джерел до курсу;
- історіографічний доробок з проблематики курсу;

- основні та актуальні проблеми тематики курсу;
- важливі дати та події пов'язані з політичною, економічною, соціальною історією торгівлі України;
- найвидатніші персоналії, які сприяли розвитку міста та вплинули на його історію.
вміти:
- систематизувати і аналізувати джерельний матеріал курсу;
- узагальнювати фактичний матеріал, набутий під час лекцій та самостійно опрацьованої літератури до курсу;
- робити висновки з вивченої теми.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

ТОРГІВЛЯ УКРАЇНИ ДОБИ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ (IX – XIV ст.).

Тема 1. Зовнішня торгівля України-Русі. Формування території Давньоруської держави та вплив на нього бажання князів контролювати торговельні маршрути. Головні торговельні партнери України-Русі. Торгівля з Візантією. Шлях руських купців до Константинополю (маршрути та перешкоди). Давньоруська факторія в Олешках. Корсунь, як посередник торгівлі з Константинополем. Асортимент товарів у торгівлі України-Русі з Візантією. «Дипломатія походів» київських князів, як інструмент впливу на візантійську торгівлю. Питання торгівлі у договорах Олега 907, 911 рр. та Ігоря 944 р.: умови перебування купців, морське право, покарання за майнові злочини та ін. Торгівля України-Русі зі Сходом. Маршрути торгівлі з Арабським Халіфатом. Роль Хозарського Каганату та (пізніше) Тмутараканського князівства та Білої Вежі у торгівлі між Києвом та Сходом. Асортимент товарів у торгівлі України-Русі з арабськими країнами. Торгівля зі країнами Західної та Північної Європи. Роль завоювань Володимира Великого у торговельних зв'язках України-Русі з Польщею та Угорщиною. Асортимент товарів у торгівлі України-Русі з країнами Західної та Північної Європи. Роль транзитної торгівлі в економіці України-Русі: шляхи «з варяг у греки», зі Західної Європи до Константинополя та ін. Політика князів щодо сприяння торговельним маршрутам: Грецький, Соляний та Залозний шляхи, «гостинець» з Києва до Волги та ін.

Тема 2. Внутрішня торгівля та грошовий обіг України-Русі. Міста України-Русі. «Країна ста міст». Товарне виробництво необхідне для зовнішньої та внутрішньої торгівлі України-Русі: ловецтво, бортництво, ковальство та ін. Торги та їхнє значення у економічному та політичному житті України-Русі. Категорії торгуючого населення України-Русі. Захист товарного виробництва і торгівлі в «Руській правді». Кредит в «Руській правді»: типи позик («поклажа» та «рез»), терміни позик, обмеження відсотка на позичений капітал, умови банкрутства купців, захист іноземців-позичальників та ін. Грошовий обіг України-Русі. «Монетний період»: поширення кунівських дріхемів та початок грошового обігу, карбування власної монети, поширення західноєвропейських денаріїв та візантійської монети. «Безмонетний період». Ймовірні причини його початку. Срібні (київські, чернігівські, новгородські) та золоті гривні. «Гривна кун» в «Руській правді» та версії щодо неї в історіографії.

Тема 3. Торгівля України-Русі періоду роздробленості (середина XII – середина XIII ст.). Занепад Києва як політичного центра та центру транзитної торгівлі. Київ як торговельний центр часів роздробленості. Торгівля Галицько-волинської держави. Значення Соляного шляху. Галицьке судноплавство на Дунаї. Посилення значення Олешок. Торгівля з Польщею та Угорщиною. Галич, Володимир та інші міста держави, як торговельні центри. Вплив політики галицько-волинських князів на торгівлю. Торгівля Чернігівського, Новгород-Сіверського та Переяславського князівств. Торговельні зв'язки зі степом. Тмутараканське князівство та його торгівля часів роздробленості України-Русі. Грошовий обіг України-Русі періоду роздробленості.

Тема 4. Торгівля України другої половини XIII – XV ст. Монголо-татарська навала та її вплив на міста України-Русі (занепад Галича, Володимира, Вижгорода, Білгорода та ін.).

Створення Золотої орди та значення торгівлі в її економічному житті. «Татарська дорога»: Галичина – Азовське море – Кавказ та ін. Виникнення італійських колоній у Північному Причорномор'ї. Кафа (Феодосія) – як найбільше місто та торговельний центр на українських землях XIV ст. Торговля інших італійських колоній: Сурож (Судак), Монкастро (Білгород-Дністровський), Кілія та ін. Молдавський торговельний шлях. «Великий шовковий шлях» та Україна: історіографічні версії. Торговля Центральної та Західної України. Посилення нових торговельних центрів: Львів, Кам'янець-Подільський, Луцьк, Острог та ін. Розвиток міст Поділля та їхньої торгівлі. Вихід Русько-Литовської держави до Чорного моря: Кочубіїв (Одеса), Дашев (Очаків), Чорнігород та їхнє торговельне значення. Занепад торгівлі міст Центральної України наприкінці XIV ст. Поширення ярмаркової торгівлі. Державні та феодальні привілеї й обмеження щодо торгівлі. Категорії торгуючого населення. Зародження чумацтва. Грошовий обіг. Чеський гріш та відродження монетного обігу в Україні. Власне монетне карбування («Монета руська» у Львові, монета князя Володимира Ольгердовича в Києві). Монетний обіг Золотої орди та Криму. Генуезько-кримська монета.

Змістовий модуль 2

ТОРГІВЛЯ УКРАЇНИ НОВОЇ ДОБИ (XVI– початок XX ст.)

Тема 1. Торговля України XVI – першої половини XVII ст. Вплив «Революції цін» та «зернового буму» у Західній Європі на зростання сільського товарного виробництва в Україні. Фільварки. Експорт українського збіжжя, худоби, поташу та ін. продукції до Західної Європи. Шляхетська торгівля. Розвиток закладів сільського ремесла (рудні, жупи, селитроварні, буди, гути, гуральні та ін.) та внутрішня торгівля. Розвиток мережі ярмарків. Зростання торгівлі Львову. Відродження Києва та його торгівля. Категорії торгуючого населення. Козацька торгівля. «Соляники» та «коломиїці» на українському соляному ринку. Торговля Кримського ханства та османських міст півдня України. Грошовий обіг. Грошові реформи у Речі Посполитій. Опанування українського ринку польською монетою за часів Сигізмунда III. Популярні в Україні монети: «чехи» (1,5 гроши), «тройки» (3 гроши), «шостаки» (6 грошів). Західноєвропейська монета в Україні.

Тема 2. Торговля України за часів Визвольної війни та Руїни (друга половина XVII ст.) Вплив соціально-економічних зрушень на стан торгівлі в Україні. Зміна структури торгуючого населення внаслідок усунення польського та єврейського населення. Торговельна політика Богдана Хмельницького: захист міст та міського самоврядування, захист купецтва (грецького та ін.), надання купцям прав на «вільну торгівлю», обмеження та скасування мит тощо. Торговельний договір Богдана Хмельницького з Османською імперією. Піднесення Ніжина як центра зовнішньої торгівлі. Питання торгівлі та грошового обігу у міждержавних договорах гетьманів після Б. Хмельницького. Відповіді в історіографії на запитання: чи була Гетьманщині своя монета? «Севські чехи» - невдала спроба московської влади просунути свою монету на український ринок. Обмеження української торгівлі у «статтях» гетьманів з московськими царями. Вплив «Руїни» на становище торгівлі в Україні.

Тема 3. Торговля України кінця XVII – кінця XVIII ст. Відродження української торгівлі після «Руїни». Торговельні операції козацької старшини. Торговельна політика гетьмана Івана Мазепи: сприяння товарним галузям виробництва, захист міст та купецтва та ін. Обмеження української зовнішньої торгівлі за часів Петра I. Боротьба гетьмана Данила Апостола за відродження прав української зовнішньої торгівлі. Зовнішня та внутрішня торгівля Правобережної та Західної України. Сільськогосподарський експорт до Західної Європи. Піднесення чумацького промислу: склад чумацтва, географія поширення, засоби транспортування товару, мережа чумацьких шляхів та ін. Українські міста: Київ, Львів, Ніжин, Харків, Полтава та ін., як торговельні центри. Торговля Кримського ханства: кочові базари, постійна торгівля Бахчисарая, Карасу-Базару, Гезлеву. Торговля османських портів: Кафи, Очакова, Акерману, Хаджибея та ін.

Тема 4. Торговля України кінця XVIII – першої половини XIX ст. Вплив зміни кордонів кінця XVIII ст. на торговельні маршрути в Україні. Початок масового українського сільськогосподарського експорту через чорноморсько-азовські порти. Експорт зерна та вплив на нього внутрішньо та зовнішньополітичних факторів. Здобуття українським зерном

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1. Торгівля України доби Середньовіччя (IX – XIV ст.).										
<i>Тема 1. Зовнішня торгівля України-Русі.</i>	14	2			12	16	2			14
<i>Тема 2. Внутрішня торгівля та грошовий обіг України-Русі.</i>	2	2								
<i>Тема 3. Торгівля України-Русі періоду роздробленості (середина XII – середина XIII ст.).</i>	10	2	2		6	12				12
<i>Тема 4. Торгівля України другої половини XIII – XV ст.</i>	4	2	2			2	2			
Разом за змістовим модулем 1	30	8	4		18	30	4			26
Змістовий модуль 2. Торгівля України Нової доби (XVI– початок XX ст.)										
<i>Тема 1. Торгівля України XVI – першої половини XVII ст.</i>	2	2								
<i>Тема 2. Торгівля України за часів Визвольної війни та Руїни (друга половина XVII ст.)</i>	2	2				2	2			
<i>Тема 3. Торгівля України кінця XVII – кінця XVIII ст.</i>	18	2	2		14	18				18
<i>Тема 4. Торгівля України кінця XVIII – першої половини XIX ст.</i>	16	2			14	20		2		18
<i>Тема 5. Торгівля України пореформеної доби (друга половина XIX ст.)</i>	18	2	2		14	20		2		18
<i>Тема 6. Торгівля України на початку XX ст.</i>	4	2	2							
Разом за змістовим модулем 2	60	12	6		42	60	2	4		54
Усього годин	90	20	10		60	90	6	4		80

5. Теми семінарських занять

Семінарські заняття не передбачені навчальним планом.

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денне	заочне
1	<i>Тема 1. Торгівля України-Русі</i>	2	-
	<i>Тема 2. Торгівля України другої половини XIII – XV ст.</i>	2	-
	<i>Тема 3: Торгівля України XVI – першої половини XVII ст.</i>	2	-

	<i>Тема 4. Торгівля України кінця XVIII – першої половини XIX ст.</i>	2	2
	<i>Тема 5. Торгівля України пореформеної доби (друга половина XIX ст.)</i>	2	2
	Разом	10	4

Плани семінарських занять

Тема 1. Торгівля України-Русі.

1. Торгівля України-Русі з Візантією . Торговельні питання в договорах з Візантією князів Олега та Ігоря.

2. Торгівля України-Русі з країнами арабського Сходу. Значення України-Русі як транзитної держави в торгівлі Європи та Азії.

3. Міста та внутрішня торгівля України-Русі.

4. Грошовий обіг України-Русі.

Реферат: Питання кредиту і торгівлі в «Руській правді» (Поширена правда)

Тема 2. Торгівля України другої половини XIII – XV ст.

1. Вплив монголо-татарської навали на торгівлю України. Торгівля Золотої орди.

2. Внутрішня торгівля України XIV – XV ст. Становлення ярмаркової торгівлі.

3. Торгівля італійських колоній у Північному Причорномор'ї XIII – XV ст.

4. Торгівля чорноморських портів Русько-Литовської та Молдавської держав XIV ст.:

Дашев, Кочубієв, Четатя-Албе, Кілія.

5. Грошовий обіг в Україні другої половини XIII – XV ст.

Реферат: Торгівля Криму другої половини XIII – XV ст.

Тема 3: Торгівля України XVI – першої половини XVII ст.

1. Влив «революції цін» у Європі на експорт української сільськогосподарської продукції. Фільварки.

2. Розвиток міст та міської торгівлі України XVI – першої половини XVII ст.

3. Зародження та розвиток чумацького промислу.

4. Грошовий обіг в Україні у XVI – першій половині XVII ст.

Реферат: Торгівля Львову XVI – першої половини XVII ст.

Тема 4. Торгівля України кінця XVIII – першої половини XIX ст.

1. Зміни державних кордонів кінця XVIII ст. та їхній вплив на торгівлю в Україні.

2. Ярмаки України першої половини XIX ст. Постійні форми торгівлі.

3. Чорноморсько-азовський зерновий експорт першої половини XIX ст.

4. Піднесення торгівлі Одеси в першій половині XIX ст. Міжнародні зв'язки Одеського порту. Одеське порто-франко.

Реферат: Купецтво в торгівлі України XIX ст.: категорії, склад, спеціалізації.

Тема 5. Торгівля України пореформеної доби (друга половина XIX ст.).

1. Соціально-економічні та політичні зрушення та їхній вплив на економіку України.
2. Розвиток залізничного та пароплавного сполучення та його вплив на торгівлю в Україні.

3. Зміни у банківській сфері («Засновницька гарячка») та розвиток народної кооперації: вплив на стан торгівлі в Україні.

4. Розвиток промисловості та його вплив на стан торгівлі: український цукор, вугілля, залізо, марганець та ін. ринках імперії та поза ними.

Доповідь: Торговельні будинки та фірми в Україні другої половини XIX ст.

7. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені навчальним планом.

8. Самостійна робота

Формою організації самостійної роботи студентів є опрацювання літератури, джерел для виконання подальшого завдання з наступних тем:

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денне	заочне
	Змістовий модуль 1. Торгівля України доби Середньовіччя (IX – XIV ст.).		
1	Тема 1. Зовнішня торгівля України-Русі.. [1], [2], [5], [6]	12	14
2	Тема 4. Торговля України другої половини XIII – XV ст. [1], [2], [5], [6]	6	12
	Змістовий модуль 2. Торговля України Нової доби (XV – початку XX ст.).		
3	Тема 3. Торговля України кінця XVII – кінця XVIII ст. [1], [2], [5], [6]	14	18
4	Тема 4. Торговля України кінця XVIII – першої половини XIX ст. [1], [2], [5], [6]	14	18
5	Тема 5. Торговля України пореформеної доби (друга половина XIX ст.) [1], [2], [5], [6]	14	18
	Усього	60	80

9. Методи навчання

Під час вивчення курсу використовуються різні методи навчання у вищій школі. Зокрема, пояснювально-ілюстративний метод та метод проблемного викладу використовується для

викладення й засвоєння фактів, підходів, оцінок, висновків, що наводяться у лекційній частині курсу. Евристичний метод допомагає в організації активного пошуку розв'язання висунутих пізнавальних завдань. Дослідницький метод використовується під час самостійної підготовки студентів. Студенти самостійно вивчають літературу, джерела, готуючись до контрольної роботи та виконуючи індивідуальне навчально-дослідне завдання. Поряд з вивченням теоретичного і конкретного історико-географічного матеріалу студенти підготують низку історичних карт. Це дає можливість закріпити знання, набуті під час лекцій і вивчення літератури.

10. Методи контролю

Поточне оцінювання студентів здійснюється через контроль знань з кожного змістового модуля. Зокрема, враховуються два види поточного контролю: перший – за роботою під час аудиторних занять (до змістових модулів 1-3); другий – за результатами самостійної роботи (модуль 1-3). Підсумковий результат оцінювання враховує поточне оцінювання за змістовними модулями та складання підсумкового письмового контролю у вигляді контрольних завдань. Студенти, які в результаті поточного та підсумкового оцінювання не набрали мінімальної для зарахування кількості балів (60 балів) і студентів, які бажають підвищити свій рейтинг складають контрольні залікові питання.

11. Питання для підсумкового контролю

1. Торгівля України-Русі з Візантією.
2. Питання торгівлі в договорах київських князів з Візантією.
3. Торгівля України-Русі з країнами арабського Сходу.
4. Торгівля України-Русі з країнами Західної та Північної Європи. Шлях «з варяг у греки».
5. Міста України-Русі.
6. Внутрішня торгівля України-Русі.
7. Грошовий обіг України-Русі
8. Питання кредиту і торгівлі в «Руській правді».
9. Торгівля Золотої Орди.
10. Торгівля італійських колоній у Північному Причорномор'ї XIII – XV ст. «Великий шовковий шлях» та Україна.
11. Українські ярмарки у XV – першій половині XVII ст.
12. Експорт продукції сільського господарства та промислів з українських земель до європейських країн у XVI – першій половині XVII ст.
13. Грошовий обіг в Україні у XIV – першій половині XVII ст.
14. Політика в галузі торгівлі Козацької держави за часів Визвольної війни середини XVII ст.
15. Чумацтво в Україні кінець XV – XVIII ст.
16. Українські ярмарки у XVIII ст.
17. Закордоння торгівля Козацької держави та політика царського уряду XVIII ст.
18. Торгівля Кримського ханства XVI – XVIII ст.
19. Торгівля Запоріжжя періоду Нової Січі.
20. Торгівля Херсону, Миколаєва та Бердянську у XIX ст.
21. Торгівля портів Криму XIX ст.
22. Піднесення торгівлі Одеси у першій половині XIX ст.
23. Одеське порто-франко 1819 – 1859 рр. та його вплив на економіку України.
24. Купецтво в торгівлі України XIX ст.: категорії, склад, спеціалізації.
25. Розбудова залізниць та її вплив на торгівлю України другої половини XIX – початку XX ст.
26. Розвиток пароплавного сполучення та його вплив на торгівлю України другої половини XIX – початку XX ст.
27. Особливості розвитку торгівлі західноукраїнських земель в другій половині XIX – на початку XX ст.: вплив залізничного будівництва, зародження та розвиток народної кооперації.

28. Українські економісти XIX – початку XX ст. про значення торгівлі (І. Вернадський, М. Бунге, С. Подолинський, М. Туган-Барановський).

29. Український зерновий експорт в другій половині XIX – на початку XX ст.

30. Створення монополістичних об'єднань на початку XX ст. та їхній вплив на ринок продукції важкої промисловості України.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль		Модульний контроль	Сума
Зміст. модуль № 1	Зміст. модуль № 2		
40	50	10	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

Методичні рекомендації (приклади) з навчальної дисципліни «Економічна історія України». Адресується викладачам і студентам. / Автор-упорядник Гончарук Тарас Григорович. – Одеса: «Політехперіодика», 2015. – 48 с.

14. Рекомендована література Основна

1. Гончарук Т. Г. Транзитна торгівля в Україні кінця XVIII – першої половини XIX ст. : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра іст. наук: 07.00.01 «Історія України» / НАН України, Ін-т історії України. Київ, 2010. 28 с.
2. Гуржій О., Реєнт О., Шапошникова Н. Нариси з історії розвитку виробничих відносин і торгівлі в Україні (друга половина XVII – початок XX ст.) / Відп. ред. В. А. Смолій. НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2018. 365 с.
3. Економічна історія України : Історико-економічне дослідження : в 2 т. / [ред. рада: В. М. Литвин (голова), Г. В. Боряк, В. М. Геєць та ін. ; відп. ред. В. А. Смо лій ; авт. кол.: Т. А. Балабушевич, В. Д. Баран, В. К. Баран та ін.]; НАН України, Ін-т історії України. Київ: Ніка-Центр, 2011. Т. 1. 696 с.

Допоміжна:

1. Гончарук Т. Г. Транзит західноєвропейських товарів через Наддніпрянську Україну першої половини XIX ст. / за ред. чл.-кор. НАН України О.П. Реєнта. Одеса: Астропринт, 2008. 280 с.
2. Гончарук Т. Г. Порто-франко // Енциклопедія історії України : [в 10 т.] / НАН України, Ін-т історії України ; [ред.: В. А. Смолій (голова) [та ін.]. Київ : Наук. думка, 2011. Т. 8 : [Па-Прик]. С. 430-431.

3. Гончарук Т. Г. Одеса і чумацтво у ХІХ ст.: до питання про культурні взаємовпливи // Південь України: етноіст., мовний, культур. та реліг. виміри : зб. наук. пр. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. Вип. 7. 2019. С. 100-106.
4. Гончарук Т. Г., Савченко В. А. Повсякденне життя Одеси на зламі епох. Одеса Ланжерона-Воронцова (1819-1839): колективна монографія. Харків: Фоліо, 2022. 400 с.
5. Гуржій О., Залеток Н. Нові соціально-економічні явища у Західній Європі й Гетьманщині у другій половині ХVІІ ст.: історико-порівняльний аналіз / О. Гуржій, Н. Залеток // Український історичний журнал. 2020. Число 3. С. 103-118.
6. Донік О.М. Купецтво України в імперському просторі (ХІХ ст.) / НАН України. Інститут історії України/ О.М. Донік. Київ: Інститут історії України, 2008. 271 с.

15. Інформаційні ресурси

<https://nsku.org.ua/>

kraeved.od.ua/map.php

<http://rarebook.onu.edu.ua:8081/browse?type=author>